

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2. gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 29. julija 1874.

Obseg: Izvršilno določbe k postavi o zemljiških knjigah za Kranjsko. — Nasajenje leske. — Posnetek iz obravnav mednarodnega zbora umnih sadje- in vinorejcev od 2. do 7. dne meseca oktobra l. l. na Dunaji. — Tù pehar — tù panj! kdo bo gospod? — Goveje kuge na Hrvaškem še ni konec. — Do gospodstva! — O slovensko-nemškem delu Wolfovega slovnika. — Iz sodniškega življenja. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Izvršilne določbe k postavi o zemljiških knjigah za Kranjsko.

V 20., 21., 22. in 23. listu „Novic“ t. l. smo priobčili postavu „o napravi novih zemljiških knjig v vojvodstvu Kranjskem in o notranji uredbi teh knjig.“ Z današnjim listom začnemo s priobčenjem izvršilnih določeb, katere je ministerstvo pravosodja dne 18. maja tega leta izdalo.

Ukaz ministerstva za pravosodje,

s katerim se vsled §. 37 postave od 25. marca 1874 dež. zak. št. 12, potem na podlagi člena V. vpeljavnice postave k splošni postavi o zemljiških knjigah od 25. julija 1871 drž. zak. št. 95 in §. 31 postave od 25. julija 1871 drž. zak. št. 96 razglašajo izvršilne določbe o tem, kako se imajo napravljati, popravljati in voditi zemljiške knjige v vojvodstvu Kranjskem.

Pripravne naravnave.

§. 1. Predsednikom sodnij prve stopnje je, urediti, kedaj se ima pričeti in kako zaporedoma vršiti delovanje o napravi zemljiških knjig po dogovoru z okrajnimi sodnijami.

To delovanje se v posamesnih občinah ne more poprej začeti, da se z ozirom na te občine dovrši popraviljanje katastra, kakor to veleva postava od 24. maja 1869 drž. zak. št. 88.

§. 2. Pri razsodbi, kako se imajo dela zaporedoma vršiti v tistih občinah, v katerih je popraviljanje že dovršeno, se ima ozir imeti na eni strani na delavne moči, s katerimi je moči razpolagati, na drugi strani pa na potrebsine obrata.

Kolikor je mogoče, si je prizadevati, da se delovanja za napravo zemljiških knjig začno brž ko je mogoče po tem, ko se je kataster popravil, posebno v tistih katasterskih občinah, v katerih je posestni stan podvržen pogostnim premembam.

O dvombi je tistim občinam prednost dati, v katerih je previdoma moči dela hitreje dovršiti.

§. 3. Sodniški uradnik, kateremu se je naročilo, za kako občino zemljiško knjigo napraviti, naj dá najprej narediti posnetke naznanilnih načrtkov, izpustivši imena posestnikov v istih navajenih.

Te načrtke je rabiti namest katasterskih map. Potem je pripraviti vse drugo gradivo, katero se mora snemati iz katastra ali iz zemljiških knjig.

Pri tem se je ogibati obširnega prepisovanja, če je mogoče isto nadomestiti po okrajšanih naznanilih.

§. 4. V kazalo (spisek) nepremičnin, ki je napraviti v obrazcu I, se imajo najpoprej vpisati stajbine parcele po delih (partih) vvrščene v aritmetičnem porvrstnem redu s zaznambami, katere so v pregledanem (revidiranem) katastru zapopadene, napolnovaje ob prvi rubriki.

Vrh tega se morajo v zapisu, narejenem po obrazcu II razvidne storiti številki katasterskih parcel, katere so za vsacega posamega posestnika vpisane v revidiranem katastru.

Abecedno kazalo posestnikov je napraviti po obrazcu III in je prva rubrika napolniti.

§. 5. Razun v §. 3 imenovanega gradiva se imajo nabirati na pripravnih poti vse druge date (reči), katere se rabiti morejo pri lokalnih pozvedbah (pozvedbah na mestu).

Pri tem naj se posebno porabijo sodniška pisma, če je to doseči brez obširnega preiskovanja.

§. 6. Kedar so priprave že tako dalje prišle, da se more dôba za začetek napraviljanja zemljiške knjige približevaje določiti, je treba z občinskim predstojnikom (županom) se dogovoriti, da se naredé vse naravnave tako, da se morejo izpeljati vsa dela, katera se tičejo napraviljanja, brez zapreke in brez pomenljivega nadlegovanja v gospodarstvenem delovanju ljudstva.

Občinam in posamnim strankam, katere želé delovanje pospešiti, se more na voljo dati, da same prekrbé potrebne pisarske moči v razpolaganje.

§. 7. Županu se morajo dati potrebni zaukazi, da on povabi zemljiške posestnike bivajoče v občini.

Ta povabila se utegnejo tudi ustmeno dati.

Dalje se morajo napraviti pripravne pozvedbe, da je moči, v pravem času narediti sodniška povabila in postaviti zastopnike, katere postavlja okrajna sodnija.

(Dalje prihodnjič.)

Nasajenje leske.

Ker bode gotovo naše bralce zanimalo, tudi o tem pri nas le malo cenjenem sadu kaj natančnejega zvedeti, podamo tù sestavek M. Kolb-a, nadzornika kralj. vrtov na Bavarskem: Gotovo je marsikateri v svetovni

Dunajski razstavi v pavilonu kneza Schwarzenberg-a opazil razstavljenе lešnike. S tem sadom se delajo na posestvih kneza Schwarzenberg-a velike kupčije. Leskovo grmovje se šteje med domače rastline, kateri je našo podnebje jako ugodno pri rasti. Trdi se, da latinsko imé leskovega grmovja „Corylus Avellana L.“ se je napravilo po imenu mesta „Avellino“ na Neapolitanskem. V okolici tega mesta se namreč jako zelo pečajo z nasajenjem leske in od tod se ladije polne tega sadu odpeljejo v druge dežele. Nekoliko let sem se je redilo tudi razno leskovo grmovje, katero se je rabilo pri olepšanji vrtov. Redkeje se sadi to grmovje zaradi sadú, in vendar dá to pri primerni pazljivosti v reji mnogo dobička.

M. Webb iz Calcot-a pri Reuding u je pri tem bogatin postal. On sadi lešnike po 8 čevljev enega od družega v lehe ali kraje, tako da je na oralu 910 rastlin. Vsaki kraj loči od družega meja, na kateri raste narcise ali ogradne jagode. V prvih letih pridela vmes sočivje, ker še le 8. leto začne leskovo grmovje dobiček dajati.

Po najmanjem računu znese dohodek ene leske 50 krajc., oral toraj nese 455 gold. a. v. Če se pa računi po izjavah Webbovih dohodek ene leske na 5 gold., se ta podeseteri. Webb je včasih na dan po 1500—1800 funtov lešnikov nabral, katere je v sodčeh po 100 funtov na semnje poslal.

Leska se dobiva po vsi Evropi in šteje več sort. Med temi se posebno čisla tako zvan „Lampertovi lešnik“ (lombardski lešnik). Včasih se dobi v vrtih tudi turška leska (C. Colurna L.), 40—50 čevljev visoko in 2—3 čevlje v deblu debelo drevo, katerega sad pa ni tako okusen, kakor laških lesk.

Na Francoskem se leskovo grmovje zaradi rudečega perja in košatega grma v vrtih jako zelo čisla, manj pa se gleda na njeni sad. V katalogu A. Leroy iz Angers-a, kjer je drevesnica, katera se med najznamenitnejše na kontinentu šteje, je 21 sort naštetih, al od teh je komaj 5—6 sploh znanih. Posebno se hvalijo te-le sorte, katere redi M. Webb: Redskined Filbert (rdeče kožati lešnik), Daviana, Price Filbert, Garibaldi, Atlas Neet, Spanisch price Filbert, Merveille de Boviller, Princess royal, Empress Eugénie, Cosford. Med znamenitimi se tudi imenujejo te le, katere Webb in Rivers iz semena izrejata: Multiflora Webb, Price emperor, White Filbert, Macrocarpa.

Čudno je, da se gledé okusa lešnikov ne more doseči prav napredek, akoravno je mnogo sort. V koljeh Švicarskih jezerov so našli mnogo lešnikov, o katerih se trdi, da so 3—4000 let stari, al razun velikosti so ravno taki, kakor ti, kateri se zdaj sadé. Če bi bil omenjeni dohodek morebiti tudi previsoko cenjen, se vendar ne more odreči, da se z nasajenjem leske lahko visok dobiček naredi.

Konečno se še omeni, da omenjene sorte v našem podnebjju ravno tako obrodé in dozoré ko naša navadna leska. Pomnoži se najlože z mladikami iz korenine, požlahnuje se pa, da se cepi z nasadom, v sklad ali s popkom (okulira).

Leska se mora vsaditi v rahlo (frišno) zemljo, ker v suhi ali težki le slabo obrodí.

Posnetek iz obravnav mednarodnega zbora umnih sadje- in vinorejcev

od 2. do 7. dne meseca oktobra 1. l. na Dunaji.

(Dalje.)

Vzroki nerodovitnosti sadnega drevja so:

1. Drevo, katero neredno in slabo poganja, napravi tudi le slabo, nepopolno perje, katero ne more

zadosti založne ali rezervne snovi napraviti. Taka drevesa sicer cvetó, ali tudi pri ugodnem vremenu ne morejo obroditi.

2. Primanjka redilne snovi, posebno kali-ja in fosfatov v zemlji. Zemlja opeša rada posebno v starih sadnih vrtih in drevje more le zopet obroditi, ko je zemlja več let počivala in si drevo potrebnih snovi nabralo. V tacih primerljajih je treba gnojiti, da se redna rast ohrani in oslabela zopet ojači.

3. Drevesa, katerim se preveč gnoji ali katera so v zelo debeli zemlji zrastle, poganjajo le preveč lesa in ostanejo nerodovitna. To pa napravi to, ker imajo preveč organskih in premalo mineralnih redilnih snovi.

4. V zemlji ne sme biti preveč gnilčevih, organskih redilnih snovi.

5. Mokrota in hladno jesensko vreme.

6. Če rast zadušujejo gobe in mrčesi.

7. Če je drevo prejšnje leto jako veliko sadú obrodilo, prihodnje leto ne more obroditi, ker je redilne snovi popolnoma porabilo.

8. Če drevo ne more pozimi primerno počiti. Dokazano je namreč, da so v onih krajih drevesa nerodovitna, v katerih je zima tako zmerno topla, da pogon drevja ne more ponehati.

9. Hud mraz med cvetenjem ali brž ko drevo odcvete. Mraz sam ne vzroči slabe letine, če kaj družega k tej ne pomaga. Drevo mora vže prej oslabeno biti, drugače mraz ne napravi popolnoma slabe letine. Zadnji vzrok je bil pri zadnji slabi letini tudi glavni, al vendar sam ni bil.

Pri obravnavi se je tudi povdarjalo, da mrzel veter, če med cvetenjem vleče in dalj časa ne preneha, tudi drevju gledé rodovitnosti zelo škoduje. Med glavne vzroke se je štela v 2. točki navedena primanjka mineralnih redilnih snovi v zemlji.

O tem se je omenilo, da se zemlji mora zopet dati, kar se jej je s sadom vzelo. Ako se vsako leto s sadjem več centov kalija zemlji vzame, je vendar treba skrbeti, če se hoče drugo leto zopet sad dobiti, da se zemlji odvzeti kali na eni ali drugi način zopet vrne. Žalibog, na to se le redkokrat misli. Dejansko pa je dokazano, da je drevje, kateremu se je pognojilo, tudi v lanskem slabem letu obrodilo, akoravno je bilo vreme neugodno.

Omenilo se je tudi, da je bilo vže več hudih zim, vsled katerih je sadno drevje mnogo trpelo, al dozdej se vendar bolj previdno ni z njim ravnalo.

Redilne snovi v drevesu imajo važnost v sebi kot snovi in potem pa ker so slabe prevodnice toplote in zatoraj varujejo kambij, to je mehkeji snov delajočih celic mraza.

Pri odločevanju, katero sadno drevo naj bi se vsadilo, posebno v krajih, kjer se je bati poznega mraza, se mora gledati na one sorte, katere pozno cvetó ali katerim tudi med cvetenjem slabo vreme preveč škoduje. Dokazalo je namreč tudi leta 1873, da je nekoliko sort sadnega drevja, katere so ob enem cvetele in enako vreme imele, vendar obrodilo.

Na take sorte naj se sadjerejci posebno pri vsajanju sadnega drevja ozirajo. Priporočalo se je mnogo tacih sort in med temi so bila tudi sledeča drevesa: Pozno cvetoči tofelj, zlato-rumeni kosmač, Ribston Pepping, kraljevi kratki recelj i. dr.

Tù pehar — tù panj! kdo bo gospod?*)

Tako menda bo za naprej glasilka nasprotnih strank čebelarjev! „Ajhsteterca“ (Eichstädter Bienen-

*) Iz „Slov. čeb.“